

Directieverslag 2025

Inhoud

1. Bestuurlijke reflectie	3
2. 2025 in vogelvlucht	6
3. Programmering en maatschappelijke relevantie	8
4. Educatie en publieksbereik	11
5. Vrijwilligers en organisatieontwikkeling	13
6. Collectie, bruiklenen en museale basis	15
7. Branderij, proefbar en Old Schiedam	19
8. Communicatie, zichtbaarheid en relatiebeheer	22
9. Financiële ontwikkeling en resultaat	25
10. Vooruitblik 2026	26
11. Bestuur en governance	27

1. Bestuurlijke reflectie

Een jaar van zichtbaarheid en druk

2025 was een jaar waarin het Jenevermuseum zichzelf veel heeft laten zien, maar waarin de organisatie ook zwaar onder druk stond. Dankzij de viering van 750 jaar stadsrechten Schiedam waren we extra goed zichtbaar met onder meer de Nationale Opening van Open Monumentendag, de Brandersfeesten en het Midzomer Festival. Veel Schiedammers hebben ons in 2025 bezocht en in veel gevallen ook echt ontdekt. Tegelijkertijd vroegen het subsidietraject en de financiële onzekerheid die daarbij hoorde zoveel tijd, energie en aandacht, dat dit ten koste ging van de dingen waar het in een museum echt om hoort te draaien: inhoud, publiek en ontwikkeling.

Druk op de organisatie

Een groot deel van 2025 stond in het teken van aanvragen schrijven, gesprekken voeren, toelichtingen geven, reageren op uitkomsten en zoeken naar manieren om de organisatie overeind te houden. Dat vroeg veel van medewerkers, vrijwilligers, directie en bestuur. Niet alleen praktisch, maar ook mentaal.

Een voorzien negatief resultaat

Het negatieve financiële resultaat over 2025 kwam voor ons niet als een verrassing. In 2024 hebben we richting de gemeente al duidelijk gemaakt dat de kosten veel sneller stegen dan de indexatie van de subsidie en dat de grens in zicht kwam van wat onze organisatie nog op eigen kracht kon opvangen. We hebben ook aangegeven dat we daarom een hogere subsidie zouden aanvragen. Dat werd helaas niet geaccepteerd. Vervolgens is er bewust voor gekozen om 2025 met een begroot verlies in te gaan. Niet omdat dat wenselijk was, maar omdat we wilden laten zien hoe groot het gat inmiddels was én omdat we niet nog dieper in de organisatie wilden snijden. Dat zou direct ten koste zijn gegaan van kwaliteit, continuïteit en ontwikkelkracht. Het negatieve financiële resultaat bevestigt dus vooral iets wat we al langer zagen aankomen.

Wat financieel opviel

Een paar posten springen daarbij in het oog. Het Jeneverfestival had hogere kosten en lagere opbrengsten dan voorzien en draaide daardoor een fors verlies. Daarnaast hebben we ervoor gekozen meer te investeren in wisseltentoonstellingen, omdat we daar een kwaliteitsslag wilden maken, zeker ook omdat 750 jaar stadsrechten Schiedam een belangrijke mijlpaal is voor de stad en voor het museum. In de branderij drukte bovendien een neerwaartse bijstelling van de voorraden op het resultaat. Opvallend is dat de fors hogere bezoekersaantallen zich niet hebben vertaald in hogere omzetten. De opbrengsten uit bezoek bleven ongeveer gelijk aan die van het jaar ervoor. Hieraan ligt ten grondslag dat we vanwege 750 jaar stadsrechten Schiedam veel vaker gratis open waren dan in voorgaande jaren.

Een grens in zicht

2025 maakte ook pijnlijk duidelijk hoeveel kwetsbaarheid wij al langere tijd binnen de organisatie zelf hebben opgevangen. We hebben veel gerepareerd met inzet, flexibiliteit, loyaliteit en een groot verantwoordelijkheidsgevoel van medewerkers en vrijwilligers. Daar zit kracht in, maar het heeft ook een grens. In 2025 zijn we die grens tegengekomen. De onzekerheid over de subsidies, en uiteindelijk de gedeeltelijke afwijzing van één en volledige afwijzing van twee andere aanvragen bij de gemeente,

hebben de organisatie meer dan een half jaar in hun greep gehouden. Dat had impact op iedereen binnen de organisatie. Niet alleen omdat er zorgen waren over geld en continuïteit, maar vooral omdat het voortdurend energie wegtrok uit de inhoud en grote delen van onze plannen lamlegde.

Draagvlak in de stad

2025 was ook het jaar waarin we onze uitdaging én onze plek in de Schiedamse samenleving zichtbaar hebben gemaakt voor de stad. Met de actie Jenever terug in het Basispakket hebben we op een originele en krachtige manier aandacht gevraagd voor onze situatie. Die actie zorgde voor veel zichtbaarheid in de pers en maakte het Jenevermuseum hét gespreksonderwerp van de stad. Ook de volle tribunes met vrijwilligers en sympathisanten bij de gemeenteraad waren een krachtig signaal.

Ze lieten zien dat het Jenevermuseum niet alleen staat in deze strijd, maar breed wordt gedragen. Het bestuur heeft na het voorgenomen besluit bovendien alle gemeenteraadsfracties bezocht. Die gesprekken bevestigden dat veel partijen de rol en waarde van het museum voor de stad zien en erkennen. Ook de samenwerking met andere culturele instellingen in het kader van de subsidies heeft veel energie en nieuwe kansen opgeleverd. Juist in een moeilijke periode was het waardevol om te merken dat we er niet alleen voor stonden. Eind 2025 is daarnaast een informatieavond voor medewerkers georganiseerd. Ook daar bleek hoe groot de betrokkenheid bij het museum is en hoeveel strijd lust er leeft om het museum overeind te houden.

Spandoek Jenever terug in het Basispakket. Foto PR JM

Waar onze kracht zit

Wat 2025 ook heel duidelijk heeft gemaakt, is waar de kracht van het museum zit. Het Jenevermuseum is niet alleen een plek waar erfgoed wordt bewaard. Het is een levend museum, met een branderij, een molen, tentoonstellingen, educatie, evenementen, vrijwilligers en veel persoonlijk contact met bezoekers. Juist die combinatie maakt ons bijzonder. Dat is onze kracht, ons gezicht naar buiten en ook ons bestaansrecht. Maar die breedte vraagt wel om een organisatie en een financiering die daarbij passen.

Bestuurlijke les

De belangrijkste bestuurlijke les van 2025 is dan ook dat we niet eindeloos kunnen blijven leunen op improvisatie, loyaliteit en het intern opvangen van tekorten. Dat heeft

ons ver gebracht, maar het is niet duurzaam en zal ons uiteindelijk achterhalen. Als we willen dat het museum zijn rol als cultureel, museaal en maatschappelijk ankerpunt in Schiedam goed kan blijven vervullen, dan moeten inhoudelijke ambities, personele capaciteit en structurele middelen veel beter met elkaar in balans komen.

Sweater Jenever terug in het Basispakket. Foto PR JM

2. 2025 in vogelvlucht

Inhoudelijk sterk jaar

2025 was inhoudelijk een sterk jaar. Het museum was zichtbaar in de stad, had een brede programmering, bereikte een divers publiek en zette stappen in educatie, collectie, vrijwilligersbeleid en communicatie. Tegelijkertijd stond de organisatie financieel en bestuurlijk zwaar onder druk.

Programmering

De programmering liet goed zien waar het museum voor staat. Met tentoonstellingen als Onder Controle, Smakken en Zakken en Sterk Verbonden liet het museum zien dat het meer is dan een plek waar objecten worden bewaard. Het museum verbindt erfgoed aan de stad, aan maatschappelijke thema's en aan ontmoeting tussen mensen.

Educatie

Educatie is een belangrijk onderdeel van onze missie. Het Jenevermuseum en Museummolen De Walvisch bereikten samen 1.136 deelnemers. Daarbij werd gewerkt met onderwijsinstellingen op meerdere niveaus, van basisscholen uit de stad tot regionale mbo-instellingen als ROC Mondriaan en de bovenregionaal opererende Erasmus Universiteit.

Vrijwilligers

De vrijwilligersorganisatie groeide van 47 actieve vrijwilligers aan het begin van het jaar naar 60 aan het eind van 2025. Tegelijkertijd is verder gewerkt aan meer structuur, onder meer door met teams en teamleiders te werken.

Communicatie

Ook op het gebied van communicatie en zichtbaarheid was 2025 een intensief en zeer uitdagend jaar. Niet alleen omdat het museum zichtbaar wilde zijn voor publiek, maar ook omdat de subsidieproblematiek vroeg om een geheel andere kant van communicatie. Lobby, positionering en actievoeren zijn in korte tijd zeer belangrijk geworden voor het Jenevermuseum. De actie Jenever terug in het Basispakket was daar een zichtbaar voorbeeld van.

Financieel beeld

Financieel liet 2025 een licht negatief beeld zien. Het jaar werd bewust met een begroot verlies ingestoken om het structurele gat tussen kostenontwikkeling en subsidie zichtbaar te maken aan de subsidieverstrekker. Het uiteindelijke negatieve resultaat van iets meer dan €55.000 bevestigde die ontwikkeling. Tegelijkertijd daalde de personele inzet van 8,03 FTE aan het begin van het jaar naar 7,78 FTE aan het eind van 2025. Daarmee werd opnieuw zichtbaar hoezeer de organisatie onder druk staat wanneer kosten sneller stijgen dan structurele inkomsten.

Samenvatting

Alles bij elkaar laat 2025 een museum zien dat inhoudelijk, maatschappelijk en publieksmatig sterk is, maar waarvan de financiële en organisatorische basis onder grote spanning staat.

Cijfers in vogelvlucht

Onderdeel	2025
Resultaat boekjaar	-49.058
FTE	7,78
Bezoekers Museummolen De Walvisch	15.656
Bezoekers Jenevermuseum	23.375
Bezoekers totaal	30.031

3. Programmering en maatschappelijke relevantie

Een museum midden in de stad

In 2025 liet het Nationaal Jenevermuseum opnieuw zien dat het meer is dan een plek waar objecten en verhalen worden bewaard. Het museum ontwikkelde zich verder als een actieve culturele en maatschappelijke speler in de stad. Juist in het jubileumjaar 750 jaar stadsrechten Schiedam kreeg die rol extra betekenis. Het museum wist aan te sluiten bij wat er in de stad leefde en liet zien dat erfgoed pas echt waarde krijgt wanneer het verbonden is met het heden en met de mensen voor wie dat erfgoed betekenis heeft.

Onder Controle

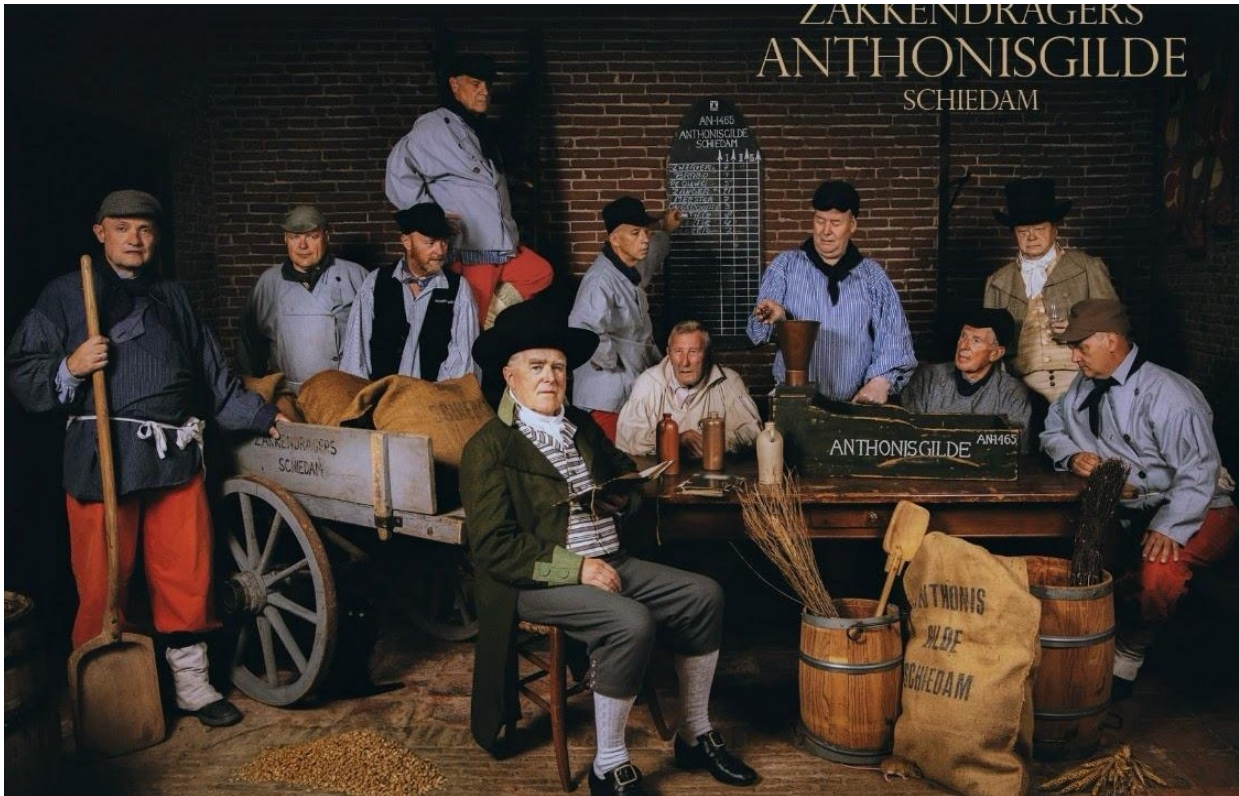

Directeur, curator en kunstenaars bij de opening van de tentoonstelling Onder Controle. Het Schiedamse echtheidszegel in beeld. Foto PR JM

Binnen de programmering verdient *Onder Controle* nadrukkelijk een centrale plaats. Dit was veel meer dan een tentoonstelling alleen. Het was een breder project waarin we ons hard hebben gemaakt voor behoud van het Schiedams Echtheidszegel. Dit gebeurde door middel van een samenwerking met Schiedamse studenten van de

Willem de Kooning Academie. Niet alleen de creatie van een levensgroot stripverhaal, maar ook het faciliteren van gesprekken met de gedistilleerdindustrie en de gemeente over dit onderwerp kwamen aan bod. Daarmee liet het museum zien dat het ruimte biedt aan jong talent, artistieke creativiteit koppelt aan uniek Schiedams erfgoed en ook oog heeft voor de belangen binnen het gedistilleerdcluster

Smakken en Zakken

Leden van het Sint Anthonisgilde. Foto Christianne Keijzer

Smakken en Zakken had in 2025 een bijzondere rol vanwege de samenwerking tussen twee belangrijke erfgoedinstututen: het Zakkendragersgilde en het Jenevermuseum. Dit project liet zien hoe het museum samen met een vrijwilligersorganisatie op een toegankelijke en inhoudelijk sterke manier verbinding kan leggen tussen geschiedenis, ambacht en publiek. Door de dubbeltentoonstelling in het Zakkendragershuisje en op de Melcherszaal van het Jenevermuseum ontstond een sterke samenwerking die ervoor heeft gezorgd dat het Zakkendragersgilde breed in beeld kwam.

Sterk Verbonden

Sterk Verbonden onderstreepte op zijn beurt het maatschappelijke karakter van het museum in een diverse stad. In dit project kwam duidelijk naar voren dat het museum niet alleen over gemeenschappen vertelt, maar ook samen met mensen uit de stad werkt aan betekenisgeving, herkenning en verbinding. Daarmee werd zichtbaar dat het Jenevermuseum niet alleen een plek van erfgoedpresentatie is, maar ook een plek waar verhalen, ervaringen en perspectieven van Schiedammers een podium kunnen krijgen.

Bezoekers opening tentoonstelling Sterk Verbonden. Foto PR JM

Conclusie

De programmering van 2025 liet daarmee goed zien hoe breed de rol is van het Jenevermuseum. Niet alleen als beheerder van collectie en kennis, maar juist ook als plek voor ontmoeting, debat, educatie en verbinding.

4. Educatie en publieksbereik

Educatie als kerntaak

Educatie was ook in 2025 een wezenlijk onderdeel van de maatschappelijke en museale missie van het Nationaal Jenevermuseum. Het museum ziet het als een kerntaak om kennis over jenever, moutwijn, molens en de geschiedenis van Schiedam toegankelijk te maken voor een breed aantal doelgroepen. In 2025 is het educatieve aanbod verder verbreed en zijn de lesprogramma's beter toegespitst op de doelgroep, met programma's voor verschillende leeftijden en onderwijsniveaus en met aansluiting op actualiteiten, tentoonstellingen en erfgoedthema's.

Deelnemers van het Digitaalhuis van de Bibliotheek Schiedam tijdens een educatief bezoek aan Museummolen De Walvisch. Foto PR JM.

Bereik

De educatieve activiteiten van het Jenevermuseum en Museummolen De Walvisch bereikten in 2025 samen 1.136 deelnemers. Daarmee leverde educatie opnieuw een substantiële bijdrage aan het publieksbereik van de organisatie. Het ging daarbij niet alleen om kennisoverdracht, maar ook om het versterken van erfgoedbewustzijn, het leggen van verbinding tussen verleden en heden en het laten zien hoe diep jenever en molens verankerd zijn in de geschiedenis van Schiedam.

Samenwerking met onderwijs

Het museum werkte in 2025 samen met onderwijsinstellingen op meerdere niveaus. Binnen het basisonderwijs gebeurde dat onder meer met scholen als De Regenboog en Sint-Jozef. Ook in het voortgezet onderwijs was het museum actief, naast samenwerkingen binnen het mbo, bijvoorbeeld met het ROC Mondriaan. Daarnaast werd samengewerkt met de Erasmus Universiteit. Met deze universiteit liep een project binnen het gedistilleerdcluster in het kader van een honoursprogramma. Daarbij werkten groepen studenten gedurende meerdere weken aan opdrachten voor bedrijven en instellingen binnen het cluster. Zij kregen daarop inhoudelijke begeleiding en feedback, waarna adviezen in een aantal gevallen ook daadwerkelijk zijn geïmplementeerd. Dat soort trajecten laat zien dat educatie voor het museum niet

alleen draait om overdracht van kennis, maar ook om het verbinden van onderwijs, erfgoed en het economisch waardevolle gedistilleerdcluster.

Studenten van de opleiding Bedrijfskunde/Business Administration aan de Erasmus Universiteit op bezoek bij Nolet Distillery in het kader van Spirits@Schiedam Challenge. Foto Gino van Meenen.

Betekenis voor Schiedam

Juist in het jubileumjaar 750 jaar stadsrechten Schiedam kreeg educatie extra betekenis. Veel activiteiten sloten direct of indirect aan op de stad, haar geschiedenis en haar ontwikkeling. Daarmee droeg educatie niet alleen bij aan de museale taak van het museum, maar ook aan de bredere verbinding met Schiedammers, scholen en andere doelgroepen in de stad en regio

Aandachtspunten

Tegelijkertijd liet 2025 ook zien dat er nog verdere stappen nodig zijn in de doorontwikkeling van dit onderdeel. Het educatieve aanbod werd inhoudelijk versterkt, maar betere registratie, verdere aanscherping van doelgroepen en een nog sterkere koppeling aan de snel veranderende onderwijsdoelen blijven aandachtspunten.

5. Vrijwilligers en organisatieontwikkeling

Onmisbare kracht

De vrijwilligersorganisatie bleef in 2025 van grote waarde voor het Nationaal Jenevermuseum. Vrijwilligers zijn onmisbaar in vrijwel alle onderdelen van de organisatie en dragen in belangrijke mate bij aan publieksontvangst, rondleidingen, educatie, collectie, branderij en evenementen. Daarmee zijn zij niet alleen een praktische steunpilaar, maar ook een belangrijk onderdeel van het karakter van het museum. Juist het persoonlijke contact tussen vrijwilligers en bezoekers maakt het museumbezoek authentiek, persoonlijk, toegankelijker en menselijker. Dit bevordert ook de kennisoverdracht, wat ons helpt het immaterieel erfgoed van moutwijnstoken levend te houden.

**"VAN STOKEN TOT GIDSEN –
HIER LEER IK HET VAK VAN
BINNEN EN VAN BUITEN
KENNEN."**

Niels Hunck, vrijwilliger bij
Jenevermuseum

Vrijwilliger Niels Hunck geïnterviewd voor Vrijwilligers Doen! een initiatief van KLiK Vrijwilligers Schiedam.

Groei en structuur

In 2025 groeide het aantal vrijwilligers van 47 aan het begin van het jaar naar 60 aan het eind van het jaar. Die groei laat zien dat het museum in staat is om mensen aan zich te binden en hen een betekenisvolle rol te geven binnen de organisatie. Tegelijkertijd bracht die groei ook nieuwe vragen met zich mee over structuur en begeleiding.

Daarom is in 2025 verder gewerkt aan de professionalisering van de vrijwilligersorganisatie. Er werd een start gemaakt met het werken in teams, waardoor verantwoordelijkheden duidelijker belegd raakten en vrijwilligers op de werkvloer beter begeleid konden worden. Dat heeft bijgedragen aan meer overzicht en een concretere taakverdeling binnen de organisatie.

Waardering en netwerk

Vrijwilligerswaardering binnen het museum blijft hoog in het vaandel staan. Vrijwilligers krijgen verschillende opleidingskansen aangeboden, ontvangen een volwaardig kerstpakket en worden nadrukkelijk betrokken bij belangrijke momenten binnen de organisatie. Ook wordt er iedere twee maanden een borrel met eten georganiseerd voor medewerkers en vrijwilligers. Sinds 2025 sluiten ook de Fluisterboot en Stichting De Schiedamse Molens daarbij aan. Dat is niet alleen een

mooie manier om sociale contacten te versterken, maar ook om kennis uit te wisselen en het onderlinge netwerk binnen het Schiedamse erfgoedveld aan te halen.

Vervolgstappen

Tegelijkertijd liet 2025 ook zien dat verdere stappen nodig blijven. Met name op het gebied van inwerken, onderlinge afstemming en het behouden van overzicht is nog winst te behalen. Juist omdat vrijwilligers zo'n grote rol spelen in de kwaliteit, continuïteit en uitstraling van het museum, blijft investeren in goede begeleiding, waardering en organisatie essentieel.

Vrijwilliger Lex Craamer geeft uitleg in de branderij van het Jenevermuseum. Foto PR JM

6. Collectie, bruiklenen en museale basis

Collectieplan 2025

De collectie vormt, samen met de branderij, het fundament van het Nationaal Jenevermuseum. In 2025 is hard gewerkt aan het versterken en professionaliseren van die museale basis door middel van het Collectieplan 2025. Dit plan geeft meer duidelijkheid in de manier waarop het museum naar de collectie kijkt, met onder meer een nieuwe collectie-anatomie, een nieuw collectieprofiel, ambities voor waardeontwikkeling en helderdere aannamecriteria.

Nieuwe aanwinsten

Die professionalisering werd in 2025 ook concreet zichtbaar in de verwerving van nieuwe objecten. Dankzij de aangescherpte aannamecriteria is gerichter verzameld, met meer nadruk op kwaliteit en minder op kwantiteit.

Gerke Henkes, schilderde onder andere het schilderij De Toast. Het is in de 20e eeuw lang gebruikt als etiket voor de fles 'Henkes Oude Schiedammer.'

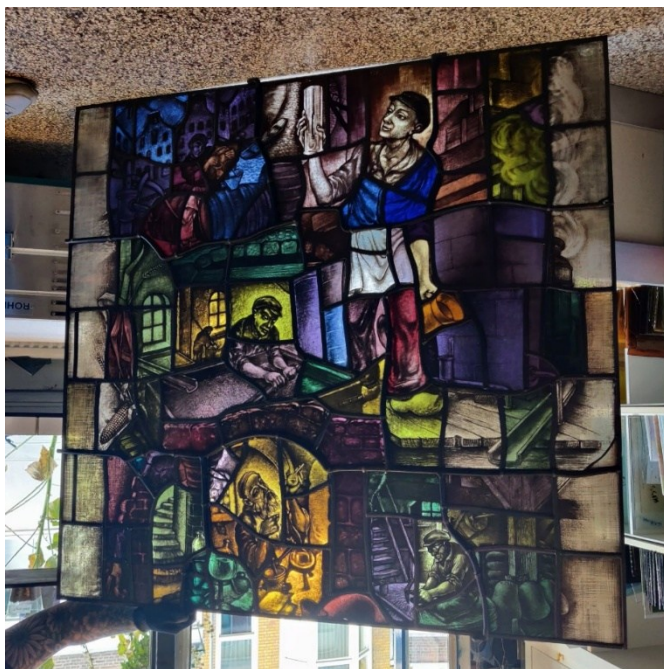
*Beschilderde fles Wittkampf. Geschonken door: Willie Cleijne
De fles is beschilderd ter ere van vijftig jaar regeringsjubileum van koningin Wilhelmina.*

Verhaalwaarde en zeldzaamheidswaarde speelden daarbij een belangrijke rol. Tot de opvallende aanwinsten behoren onder meer een interpretatie van De Toast, de beschilderde Wittkampf-fles, een kruik en certificaat van Ahobli Spiritual Sodabi 2.0 en een kunstwerk van Daan Koens, dat voortkwam uit zijn ontwerp voor de Branderswijn 2025. Deze aanwinsten laten zien dat het museum niet alleen verzamelt om te bewaren, maar ook bewust kiest voor objecten die nieuwe verhalen toevoegen aan de collectie en de reikwijdte van het museum vergroten.

Burgemeester Bergmann ontvangt eerste fles Branderswijn 2025 uit handen van kunstenaar Daan Koens. Achter het kunstwerk geschonken door de kunstenaar Daan Koens. Foto: Anne Kære Fotografie

Glas-in-loodraam Hollandia

Het verloren gewaand glas-in-loodraam.

maar ook een belangrijk verhaal uit de Schiedamse industriegeschiedenis.

De belangrijkste collectieaanwinst in 2025 was echter een verloren gewaand glas-in-loodraam van Hollandia. Dit raam werd teruggevonden in het Grootte Kantoor in Delft, het voormalige hoofdkantoor van Gist-brocades, waar ook de Schiedamse moutwijnfabriek Hollandia onder viel. De ramen werden in 1949 geschonken door het personeel en vertellen een essentieel stuk Schiedamse en jeneverhistorische geschiedenis. Stichting BOEi schonk de ramen aan het museum onder de voorwaarde dat zij gerestaureerd zouden worden. Met steun van de Vriendenvereniging kon die restauratie plaatsvinden en tijdens Open Monumentendag 2025 werden de ramen onthuld.

Daarmee kreeg niet alleen een bijzonder object een nieuwe plek,

Registratie en digitalisering

Ook op het gebied van registratie en digitalisering zijn stappen gezet. Dankzij een grote subsidiebijdrage van het Mondriaanfonds kon de registratiemedewerker voor de komende twee jaar worden behouden voor 20 uur per week. Zij werkt aan de registratie van onder meer de deelcollecties gereedschappen en reclamemiddelen. Daarnaast is de registratiestraat uitgebreid met een transitoruimte voor nog te registreren objecten, wat het werk van vrijwilligers vergemakkelijkt. Meerdere vrijwilligers volgden cursussen collectiefotografie via het Erfgoedhuis Zuid-Holland. Ook is onderzocht of overstap naar een beter collectieregistratiesysteem mogelijk is, om aan te sluiten op het Netwerk Digitaal Erfgoed. Door de hoge kosten die samengaan met migratie naar een nieuw systeem is die stap nog niet gezet.

Bruiklenen en beheer

Op het gebied van bruiklenen en beheer werd zichtbaar wat de kracht en kwetsbaarheid van de collectiepraktijk is. Inkomend bruikleenverkeer blijft lastig, omdat de klimaatomstandigheden in ons monumentale pand vaak niet voldoen aan de eisen van instellingen die relevante collecties beheren. Toch waren er in 2025 enkele mooie uitzonderingen, zoals vijf oude jeneverflessen uit Suriname, het zakkendragersvaandel en de zakkendragersbroek uit de collectie van het Stedelijk Museum Schiedam, het kunstwerk Jenever terug in het Basispakket van Axel Geurts en diverse persoonlijke objecten voor Sterk Verbonden.

Kwetsbaarheden

Andere risico's en beperkingen zijn er ook. Zo bevindt het depot van het museum zich op het terrein van Koninklijke De Kuyper, wat de huisvesting van de collectie in praktische zin kwetsbaar maakt. Er zijn geen signalen dat deze samenwerking onder druk staat, maar gedeeld gebruik van de ruimte beïnvloedt soms opslagcapaciteit en bewegingsruimte. Ook dat onderstreept dat verdere versterking van de museale basis nodig blijft.

Conclusie

Binnen de beschikbare ruimte en middelen is in 2025 duidelijk gebouwd aan een collectiepraktijk die professioneler en doelgerichter wordt. Tegelijkertijd blijft duidelijk dat verdere investeringen in bijvoorbeeld collectiebeheersystemen en klimaatbeheersing in het depot en het museum nodig zijn om die ontwikkeling duurzaam voort te zetten.

7. Branderij, proefbar en Old Schiedam

Beperkte productie, geen stilstand

Ook in 2025 kon nog niet worden gestookt op de historische ketels in de branderij. Dat betekende echter niet dat de branderij stilviel. Met behulp van een kleinere buitenketel van 200 liter kon een deel van het productieproces worden uitgevoerd, namelijk de enkelstook en de fijnstook. Daarnaast is ook geëxperimenteerd met het maken van beslag in de buitenketel. De overstap naar werken op gas, in plaats van met cokes zoals in de grote ketels, vroeg in het begin gewenning, maar dit proces raakt beter en beter onder de knie. De productie bleef in 2025 beperkt en stond vooral in het teken van het in stand houden van de bestaande productlijn.

Productrange en voorraden

De productrange bestond in 2025 uit Old Schiedam jenever 3 jaar, Old Schiedam jenever 10 jaar, Old Schiedam moutwijn 3 jaar en Old Schiedam Single Cask (Cask Strength) 3 jaar, aangeboden in kelderflessen van 0,7 liter, stenen kruikjes van 0,1 liter en flesjes van 0,05 liter. Het eindproduct per batch was telkens verschillend. Dat past ook bij een pre-industriële productiemethode als deze. Tegelijkertijd ontstonden er in de loop van het jaar duidelijke gaten in de beschikbaarheid, met name bij de Old Schiedam 10 jaar. De oorzaak daarvan ligt in het verleden: tien jaar geleden zijn er onvoldoende vaten weggelegd om nu aan de vraag te kunnen voldoen. Het niet kunnen maken van beslag en het uitblijven van het stoken van ruwnat op de historische ketels blijft hierin voor de toekomst ook een serieus risico. Hierdoor lopen de voorraden verder terug en komt de continuïteit van de productlijn, en die van andere productlijnen, steeds verder onder druk te staan.

Assortiment Old Schiedam. Old Schiedam 3 jaar gelagerde jenever, Old Schiedam 10 jaar, Old Schiedam Cask strength en de Old Schiedam 3 jaar gelagerde moutwijn. Foto Gino van Meenen.

Overgang en vakmanschap

2025 was ook een jaar van overgang binnen de branderij. Met Renata Gvozden trad een nieuwe hoofdstoker aan, die de leiding over het team heeft overgenomen en zich is gaan richten op productontwikkeling en de dagelijkse aansturing van de vrijwillige stokers. Zij kreeg daarbij een uitgebreide overdracht van oud-hoofdstoker Rutger Vismans. Ondanks haar nog beperkte ervaring als hoofdstoker, geeft haar ontwikkeling vertrouwen voor de toekomst. Haar goed ontwikkelde neus en smaak en duidelijke visie geven daarvoor een sterke basis. Dat vertrouwen werd in 2025 extra bevestigd bij de totstandkoming van de Branderswijn 2025. Ook op teamniveau heeft de wisseling positief uitgekapt: binnen het vrijwilligersteam is meer structuur aangebracht, verantwoordelijkheden zijn duidelijker belegd en dat is merkbaar in motivatie en werkplezier.

Hoofdstoker Renata Gvozden met achter de vrijwilligers van het stokersteam. Foto: Anne Kære Fotografie

Vergunning en toekomst

In 2025 werd daarnaast een belangrijke stap gezet richting herstel van de historische branderij. In augustus werd de vergunning verleend om de noodzakelijke verbouwing mogelijk te maken. Dat loste het probleem nog niet direct op, maar was wel een belangrijke voorwaarde om verder te kunnen werken aan het toekomstbestendig maken van dit unieke onderdeel van het museum. Ook is in 2025 verder geïnvesteerd in de borging van kennis en vakmanschap. Renata Gvozden is gestart met de opleiding tot distillateur, wat bijdraagt aan de continuïteit van het moutwijnstoken als levend en immaterieel erfgoed.

Historische ketels als kern

Het niet kunnen gebruiken van de historische ketels is al meerdere jaren op rij het grootste knelpunt binnen de branderij. Dit is niet alleen een technisch of bedrijfsmatig probleem, maar raakt ook direct aan de museale en strategische kern van het Jenevermuseum. Juist op deze plek wordt het ambacht van het stoken van moutwijn op traditionele wijze zichtbaar en prikkelt het alle zintuigen. Dat stoken is statutair verankerd en vormt een essentieel onderdeel van het bestaansrecht van het museum. Voor publiek, vrijwilligers maar ook subsidieverstrekkers is dit levende, immateriële erfgoed van groot belang. Het is hét uithangbord van het museum en maakt het museum uniek in Nederland. Zowel de branderij zelf als het product dat daaruit voortkomt geven het Jenevermuseum een eigen gezicht. Het feit dat hier op traditionele wijze wordt gestookt, is een belangrijke reden waarom bezoekers van ver buiten Schiedam het museum bezoeken. Het langdurig stilvallen van de historische ketels betekent daarom niet alleen verlies aan productiecapaciteit, maar ook verlies aan beleving, kennisoverdracht en zichtbaarheid van een uniek ambacht. Daarbij komt dat ook de kennis, motivatie en routine van de stokers onder druk komen te staan wanneer het traditionele proces te lang stilligt.

Proefbar en publieksfunctie

De branderij vervult daarbij ook een belangrijke publieksfunctie. Een groot deel van de activiteiten ligt in publieksontvangst: het geven van uitleg in de branderij en het delen van vakkennis in wisselwerking met de proefbar. Juist in die combinatie schuilt de kracht van het Jenevermuseum. Bezoekers zien niet alleen waar en hoe het product wordt gemaakt, maar kunnen ook het eindresultaat proeven. Ze maken kennis met jenever en andere Nederlandse gedistilleerde dranken, leren proeven en ontdekken de waarde van typisch Nederlandse drankcultuur. De combinatie van levend erfgoed, vakinhoudelijke uitleg en persoonlijk contact tussen vrijwilligers en bezoekers maakt het museumbezoek onderscheidend en draagt direct bij aan het behoud en de overdracht van het erfgoed.

Speciale edities

Ook in 2025 werden twee jaarlijkse speciale edities uitgebracht: de Stokerstrots tijdens het Jeneverfestival en de Branderswijn tijdens de Brandersfeesten. Deze edities krijgen steeds meer het karakter van een traditie en versterken de binding met de stad. De ontvangst van de flessen door de burgemeester onderstreept die symbolische waarde. Daarnaast maken deze uitgaven een bijzondere cross-over mogelijk tussen product en kunstobject, doordat voor de Branderswijn telkens met een kunstenaar wordt samengewerkt. In 2025 was dat Daan Koens, wiens bijdrage aan het etiket van de Branderswijn een belangrijke rol speelde in het succes en de uitstraling van deze editie. De Stokerstrots kent een eigen receptuur met een uitgesproken smaak en vormt daarmee een moderne interpretatie van de traditionele jenever die in het museum wordt gemaakt.

Conclusie

Inhoudelijk, publieksmatig en bedrijfsmatig vormt de branderij daarmee een kernonderdeel van het Jenevermuseum.

8. Communicatie, zichtbaarheid en relatiebeheer

Een andere rol voor communicatie

▲ Arij Groenewegen. © Dennis Wisse

Directeur Groenewegen maakt zich grote zorgen: 'Zonder Jenevermuseum verliest Schiedam zijn dna'

Met zijn verhuizing van Rotterdam naar de Schiedamse binnenstad viel voor Arij Groenewegen alles op zijn plek. Of hij nu naar links of naar rechts keek, overal waren molens te zien. De polderjongen van weleer is uitgegroeid tot een grote meneer. Als directeur van het Jenevermuseum maakt hij zich grote zorgen, nu de subsidie mogelijk gekort wordt. „We zitten midden in een storm.”

Verhaal AD van Stéphan Reket. Foto Dennis Wisse

In 2025 kreeg communicatie een andere en grotere rol dan in voorgaande jaren. Door de druk op de subsidiepositie van het museum verschoof communicatie voor een belangrijk deel van publieksbereik en promotie naar positionering, zichtbaarheid en belangenbehartiging. Naast de reguliere communicatie rond tentoonstellingen, evenementen, productintroducties en publieksactiviteiten, kwam ook lobbyen nadrukkelijk op het bord van communicatie te liggen. Daarmee werd 2025 een jaar waarin communicatie niet alleen ondersteunend was aan het museum, maar ook direct verbonden raakte met het veiligstellen van de toekomst van de organisatie.

Zichtbaarheid in stad en politiek

Spandoek Jenever terug in het basispakket. Foto JM PR

Dat was zichtbaar op meerdere niveaus. In de stad, in de pers en in het politieke debat werd veel nadrukkelijker aandacht gevraagd voor de positie van het museum. De actie Jenever terug in het basispakket speelde daarin een belangrijke rol. Die actie zorgde voor zichtbaarheid, herkenning en gesprek, zowel in de media als in de stad zelf. Ook de volle tribunes bij de gemeenteraad waren in communicatief opzicht veelzeggend: ze lieten zien dat het museum niet alleen stond, maar breed werd gedragen.

Reguliere communicatie

Tegelijkertijd liep de reguliere communicatie, zo goed en zo kwaad als het kon, gewoon door. Op sociale media en in digitale communicatie groeide het bereik en de zichtbaarheid van het museum verder. LinkedIn realiseerde in 2025 circa 35.000 impressies. Betaalde campagnes op Facebook en Instagram waren goed voor ongeveer 323.000 weergaven en 140.000 bereikte accounts. Instagram bleek daarbij het sterkste kanaal voor publieksgroei en zichtbaarheid, terwijl LinkedIn juist belangrijk was voor de meer inhoudelijke en bestuurlijke communicatie. Ook de nieuwsbrief bleef een stabiel en waardevol middel om een betrokken doelgroep direct te bereiken, met een gemiddelde open rate van 24,7% en een gemiddelde click rate van 2,5%. Met name berichten rondom het Jeneverfestival en de Branderswijn presteerden goed.

Pers en publiciteit

Ook op het gebied van pers, publiciteit en citymarketing was 2025 een zichtbaar jaar. Via S'DAM ontving het museum diverse influencers, contentmakers en journalisten. Dat leverde niet alleen lokale en regionale aandacht op via partijen als Schiedam24, Waterweg Actueel, De Schiedammer Online, Dit is Twee, ZOS Radio en Rijnmond, maar ook internationale exposure. Zo waren het Jenevermuseum en De Walvisch te zien in het Spaanse televisieprogramma Madrileños por el Mundo. Daarnaast verscheen het museum in een internationale travel vlog van Janica's Journey, was er aandacht vanuit het Verenigd Koninkrijk via Wandersmiles, Neil Sowerby en Scotland on Sunday, en brachten Argentijnse journalisten verslag uit in het gastronomische vakblad Heladería Panadería Latinoamericana. Voor pers en publiciteit is minder strak in cijfers gemeten dan voor social media en nieuwsbrieven, maar de zichtbaarheid van het museum in stad, regio en daarbuiten was in 2025 duidelijk groter dan in voorgaande jaren.

Relatiebeheer

Samenwerking Nolet en Jenevermuseum: start van gezamenlijke Nolet-tour

Het Nationaal Jenevermuseum Schiedam en Nolet Distillery gaan vijf jaar lang samenwerken. De samenwerking werd gekoppeld aan de lancering van de Nolet-tour. Met deze interactieve rondleiding wil het museum en het bedrijf bezoekers een moderne blik op de geschiedenis en het vakmanschap van de familie Nolet bieden. De familie Nolet is sinds 1691 onafgebroken actief in de Schiedamse distilleerbranche.

Opening Nolet-tour in het Jenevermuseum door links Bob Nolet, elfde generatie van de familie, en rechts directeur Arij Groenewegen van het Nationaal Jenevermuseum Schiedam | Foto: Gino van Meenen

Binnen relatiebeheer en accountmanagement werd in 2025 verder gebouwd aan het netwerk rond het museum. Er is actief geïnvesteerd in contacten binnen de gedistilleerdsector, de horeca, citymarketing en het bredere erfgoedveld. De samenwerking met Nolet Distillery was daarin van bijzondere waarde. Deze samenwerking kreeg in mei formeel vorm en de Nolet Tour ging van start. Daarmee werd niet alleen het netwerk van het museum vergroot, maar werden ook nieuwe

bezoekers bereikt en inzichten opgedaan in andere technieken en manieren om bezoekers beter van dienst te zijn.

Podcast

Een bijzonder onderdeel binnen de communicatie is de Sterke Verhalen Podcast. Deze bedient een nichepubliek van liefhebbers en geïnteresseerden en verlaagt de drempel om aan te haken bij onze activiteiten, bijvoorbeeld vanwege de geografische afstand. Daarmee maakt de podcast het mogelijk om verhalen, kennis en context rond jenever en gedistilleerd breder toegankelijk te maken. Tegelijkertijd heeft dit medium ook waarde als vorm van collectievorming door middel van oral history: verhalen uit het veld worden vastgelegd en daarmee bewaard voor latere generaties.

Meetbaarheid

2025 liet ook zien dat de meetbaarheid van de resultaten van onze communicatie nog niet op alle onderdelen voldoende ontwikkeld is. De zichtbaarheid groeide, de inzet werd breder en de communicatieve rol van het museum werd sterker, maar niet alle effecten zijn al scherp te onderbouwen per kanaal of activiteit. Verdere professionalisering van die meetbaarheid is en blijft daarom een aandachtspunt.

Onderdeel	Resultaat 2025
LinkedIn impressies	ca. 35.000
Betaalde campagne weergaven	ca. 323.000
Betaalde campagne bereik	ca. 140.000
Nieuwsbrief open rate	24,7%
Nieuwsbrief click rate	2,5%

9. Financiële ontwikkeling en resultaat

Voorzien negatief resultaat

Het negatieve financiële resultaat over 2025 was voorzien. Al in 2024 is richting de gemeente aangegeven dat de kostenstijgingen aanzienlijk sneller verliepen dan de indexatie van de subsidie en dat de rek uit de organisatie was. Ook is toen benoemd dat een hogere subsidie noodzakelijk zou zijn om het museum op een verantwoorde manier te kunnen laten functioneren. Toen die ruimte niet werd geboden, is er bewust voor gekozen om 2025 met een begroot verlies in te gaan. Daarmee werd zichtbaar gemaakt hoe groot het structurele gat inmiddels was, zonder dat nog dieper in de organisatie gesneden hoefde te worden.

Afwijkende posten

Binnen dat totaalbeeld zijn enkele afwijkende posten van belang. Het Jeneverfestival kende hogere kosten en lagere opbrengsten dan voorzien, wat resulteerde in een fors negatief saldo op dit onderdeel. Daarnaast is in 2025 bewust meer geïnvesteerd in wisseltonstellingen, vanuit de ambitie om de museale kwaliteit te versterken en in te spelen op de kansen van 750 jaar stadsrechten Schiedam. In de branderij drukte een neerwaartse bijstelling van de voorraden op het resultaat. Tegelijkertijd werd zichtbaar dat hogere bezoekersaantallen zich niet automatisch vertalen in hogere bezoekersgerelateerde inkomsten. De opbrengsten uit bezoek bleven per saldo ongeveer gelijk aan het voorgaande jaar. De opbrengsten per bezoeker daalden dus.

Structurele spanning

Daarmee bevestigt 2025 een structureel probleem, namelijk de spanning tussen ambities, takenpakket en beschikbare middelen. Het jaar laat zien dat publieksgroei en inhoudelijke kwaliteit op zichzelf niet voldoende zijn om de financiële druk op te vangen wanneer structurele kosten sneller stijgen dan de publieke bekostiging en aanvullende inkomsten niet in gelijke mate meegroeien. Hier ligt een grote uitdaging voor de toekomst.

Tabel financiële vergelijking en duiding

Onderdeel	2024	2025	Verschil	Duiding
Resultaat boekjaar	29.163	-49.058	-78.221	Begroot verlies van €55.000 voor 2025
Netto-omzet	523.884	491.179	-32.705	Daling van inkomsten uit exploitatie.
Tentoonstellingen en evenementen	26.393	49.974	23.581	Bewust meer geïnvesteerd in kwaliteit en programmering.
Omzet Jeneverfestival + IDDF	92.788	64.314	-28.474	Duidelijke daling in opbrengsten.
Kostprijs Jeneverfestival + IDDF	82.894	93.203	10.309	Kosten stegen ondanks lagere omzet.
Directe marge Jeneverfestival + IDDF	9.894	-28.889	-38.783	Sterke verslechtering van het resultaat op dit onderdeel.
Resultaat Jeneverfestival	n.b.	ca. - € 17.000		Verliesinschatting volgens bestuursverslag.
Resultaat IDDF	n.b.	ca. - € 3.000		Verliesinschatting volgens bestuursverslag.
FTE	8,03	7,78		Minder personele inzet, maar onvoldoende om de bredere kostenstijging op te vangen.

10. Vooruitblik 2026

2026 wordt opnieuw een pittig jaar voor het Jenevermuseum. De onzekerheid over de subsidie loopt door en de zienswijzen en bezwaarprocedures zullen in ieder geval tot medio 2026 actueel blijven. Dat betekent dat we ook in 2026 deels moeten werken zonder echt te weten hoe de financiële toekomst eruit gaat zien.

Tegelijkertijd kunnen we niet in de wachtstand blijven staan. De plannen die we hebben ingediend vragen om uitvoering en dat betekent dat er in de organisatie veel in beweging moet komen. We zullen nieuwe dingen moeten doen, anders moeten gaan werken en op onderdelen echt moeten veranderen. Dat is al uitdagend genoeg, maar wordt extra ingewikkeld als de financiële basis nog steeds onzeker is.

Een belangrijk speerpunt in 2026 is het weer aan de praat krijgen van de historische branderij. De filters en alles wat daarbij komt kijken, krijgen volle aandacht. We willen daar zo snel mogelijk stappen in zetten, zodat er weer gestookt kan worden. Dat is niet alleen belangrijk voor de productie, maar vooral ook voor het hart van het museum. De branderij is ons uithangbord en het moutwijnstoken is een essentieel onderdeel van ons verhaal en ons bestaansrecht.

Ook de samenwerking met Stichting De Schiedamse Molens zal in 2026 veel aandacht vragen. Daar liggen kansen, maar het vraagt ook tijd, zorgvuldigheid en heldere keuzes. Daarnaast willen we de groei in het vrijwilligersbestand vasthouden en verder uitbouwen. Hetzelfde geldt voor de aandacht en steun die we in 2025 vanuit de stad hebben gevoeld. Veel Schiedammers hebben ons dit jaar bezocht, ontdekt en gesteund. Die lijn willen we vasthouden en verder versterken.

Financieel zal 2026 om meer scherpte vragen. Het tekort van 2025 kan zich niet nog een jaar op dezelfde manier herhalen. Dat betekent dat we veel korter op de maand- en kwartaalcijfers moeten zitten en sneller moeten bijsturen als dat nodig is. In een jaar als dit kunnen we ons niet permitteren om te laat te zien wat er misgaat.

Uiteindelijk moet 2026 vooral een jaar worden waarin de organisatie stap voor stap terugkomt bij rust en focus. De afgelopen periode heeft veel gevraagd van medewerkers, vrijwilligers, directie en bestuur. Dat houd je niet eindeloos vol. We moeten toe naar een situatie waarin er weer meer ruimte komt voor waar het in de kern om draait: een sterk museum zijn, met goede programmering, een sterke collectie, goed onderwijs, een draaiende branderij en oprechte aandacht voor ons publiek.

11. Bestuur en governance

Bestuursmodel

Stichting Nationaal Jenevermuseum Schiedam werkt met een bestuur-directiemodel. Het bestuur houdt toezicht, stelt beleid vast en bewaakt de continuïteit van de organisatie. De directeur is verantwoordelijk voor de dagelijkse leiding.

Governance

Het museum onderschrijft de acht principes van de Governance Code Cultuur en past deze toe op een manier die past bij de omvang van de organisatie. Ook de Code Diversiteit & Inclusie en de Fair Practice Code vormen daarbij een belangrijk richtsnoer. In 2025 zijn op verschillende onderdelen verdere stappen gezet in de professionalisering van de organisatie en de governance. Zo is een introductieprogramma voor nieuwe bestuursleden vastgesteld, is een huishoudelijk reglement voor medewerkers ingevoerd en is ook op het gebied van cybersecurity extra aandacht ontstaan na een phishingincident. In 2025 zijn geen significante afwijkingen van de Governance Code Cultuur vastgesteld.

Samenstelling van het bestuur

Het bestuur bestond in 2025, net als voorgaande jaren, uit onbezoldigde leden. Tot oktober 2025 was Foort van Oosten voorzitter van het bestuur. In oktober droeg hij het voorzitterschap over aan Jules Bijl. Verder bestond het bestuur uit Maaïke van den Akker als penningmeester, Martijn van Noordennen als secretaris en Renée de Kuyper als algemeen lid.

Werkwijze in 2025

Het bestuur vergaderde in 2025 zeven keer formeel. Daarnaast was er in de tweede helft van het jaar veelvuldig informeel contact, vooral vanwege de subsidie-onzekerheid en de bestuurlijke druk die daaruit voortkwam. In dat opzicht vroeg 2025 ook van het bestuur meer inzet en betrokkenheid dan in een regulier jaar gebruikelijk is.